

TEMA 1. POBLACIÓ I SALUT

Prof. Dr. Raúl Ruiz Callado

Departament de Sociologia I
Universitat d'Alacant

■ A QUÈ ANOMENEM ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ?

- La població de 65 i més anys representa el 20% del total de la població espanyola
- Envelliment dels més vells
- Feminització de la vellesa (Taula 1)

Taula 1. Població espanyola de 65 i més anys per grups d'edat i sexe

<i>Grups d'edat</i>	<i>Ambdós sexes</i>	<i>Homes</i>	<i>%</i>	<i>Dones</i>	<i>%</i>	<i>Proporció</i>
<i>65 i més</i>	7.631.826	3.189.968	41,8	4.341.858	56,9	73/100
<i>65-69</i>	1.939.464	869.799	44,8	969.665	55,2	90/100
<i>70-74</i>	1.993.753	903.141	45,1	1.090.612	54,9	83/100
<i>75-79</i>	1.652.055	702.414	42,5	949.641	57,5	74/100
<i>80-84</i>	1.161.073	444.042	38,2	717.031	61,8	62/100
<i>85 i més</i>	885.481	270.572	30,5	614.909	69,5	44/100
<i>Nascuts</i>	482.957	249184	51,6	233773	48,4	106/100
<i>Població</i>	45.200.737	22.339.962	49,4	22.860.775	51,6	98/100
<i>65 i més</i>	7.631.826	3.189.968	41,8	4.341.858	56,9	73/100

Font: R. Ruiz Callado. Elaboració pròpia a partir d'INE: Avanç del padró a 1-01-2008

Taula 2. Evolució de l'estructura per edats de la població espanyola (%) (1900-2007)

Anys	De 0 a 14 anys	De 15 a 64 anys	De 65 i més anys
1900	33,5	61,3	5,2
1910	34,0	61,5	5,5
1920	32,3	62,4	5,2
1930	31,6	62,3	6,1
1940	29,9	63,6	6,5
1950	26,2	66,6	7,2
1960	27,4	64,4	8,2
1970	27,7	62,7	9,6
1980	25,6	63,1	11,3
1990	19,5	66,7	13,8
2000	14,2	68,6	17,1
2005	14,2	68,2	17,6
2007	14,3	68,8	16,8

Font: R. Ruiz Callado. Elaboració pròpia a partir de l'INE.

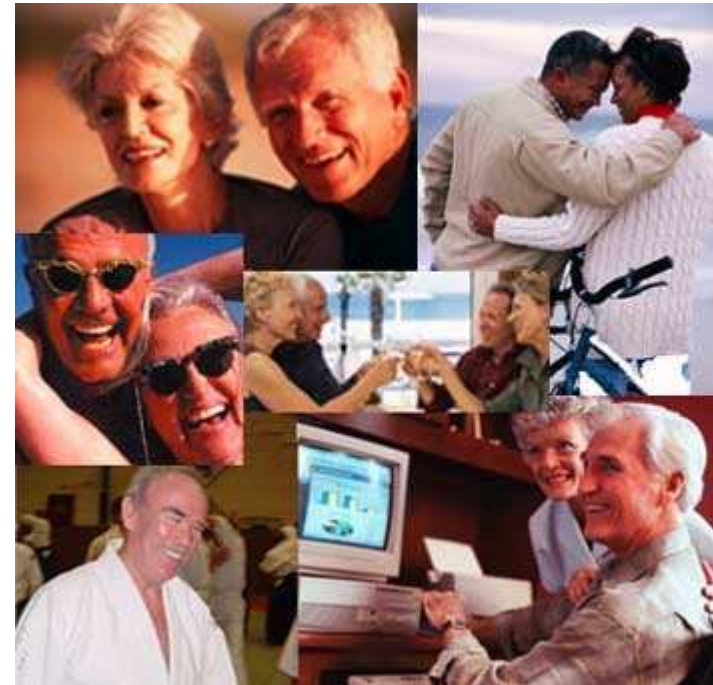
EUROPA ENVELLEIX

- En l'actualitat, hi ha a Europa uns 42 milions més que el 1980 de persones de 70 anys i més (fet que suposa un increment del 40%).
- Les projeccions de població prediuen que el procés d'envelliment no està encara acabat.
- D'acord amb Nacions Unides, la població de 65 anys i més arribarà a 95,6 milions el 2050 (la qual cosa suposarà el 29% de la població).

CAUSES DE L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ

- Els països desenvolupats envelleixen com a conseqüència dels canvis demogràfics:
 - Principal causa de l'envelliment és el descens de la fecunditat.
 - En segon lloc, el descens de la mortalitat a edats avançades.

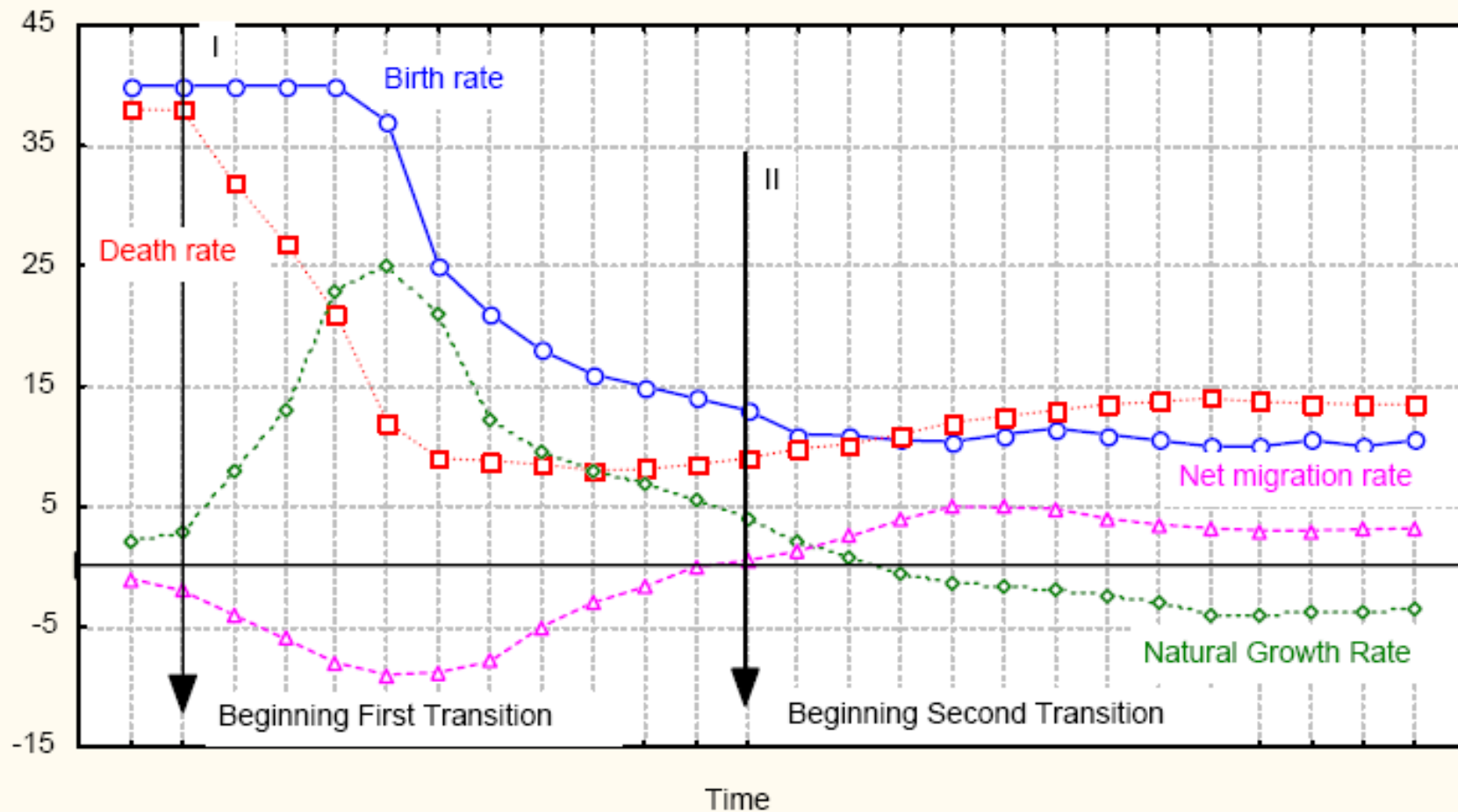

Taula 3. Evolució dels principals indicadors demogràfics d'Espanya (1900-2007)

Anys	Taxa bruta de natalitat (Naixements per 1000 hs.)	Taxa de fecunditat total (Nombre mitjà de fills per dona)	Taxa bruta de mortalitat (Defuncions per 1000 hs.)	Taxa de mortalitat infantil (Defuncions de 0-1 anys per 1000 nascuts)
1900	33,8	4,7	28,8	185,9
1910	32,6	4,4	22,9	149,3
1920	29,4	4,1	23,2	165,0
1930	28,2	3,6	16,7	117,1
1940	24,4	2,9	16,5	108,7
1950	20,1	2,4	10,8	64,2
1960	21,6	2,7	8,8	35,5
1970	19,5	2,8	8,4	22,0
1980	15,2	2,3	7,7	12,3
1990	10,1	1,3	8,5	8,0
2000	9,9	1,2	8,9	4,4
2005	10,7	1,3	8,9	4,1
2006	19,9	1,3	8,4	4,0

Font: Ruiz Callado, R. Elaboració pròpia a partir de l'INE: Moviments naturals de la població corresponents a cada any.

MODEL DE LA PRIMERA I SEGONA TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA

Source: Van de Kaa (1999)

LA SEGONA TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA

I MANTENIMENT DE LES PAUTES DEMOGRÀFIQUES DEL FINAL DE LA PRIMERA TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA:

- Descens de la taxa de fecunditat per sota del nivell de reemplaçament
- Augment de l'esperança de vida en nàixer. Augment de la longevitat
- Creixement baix de la població. Creixement natural negatiu només compensat per la immigració
- Com a resultat de l'anterior, l'estructura per edats s'ha vist alterada. Estructura envellida
- Retard de l'edat a la maternitat
- Augment del nombre de fills nascuts abans del matrimoni

LA SEGONA TRANSICIÓ DEMOGRÀFICA

- **CANVIS EN LA INSTITUCIÓ FAMILIAR I EN LES FORMES D'ORGANITZACIÓ FAMILIAR:**
- Reducció de la mida familiar i canvis en l'estructura de la família
 - Descens del nombre de matrimonis i matrimonis més tardans
 - Inestabilitat matrimonial i augment de les taxes de divorci
 - Increment de la cohabitació
 - Augment de les parelles sense convivència comuna (LAT)
 - Augment de les persones que viuen soles (llars unipersonals)
 - Augment de les parelles de fet (homosexuals i heterosexuals)
 - Augment dels matrimonis sense fills (DINKIS)
 - Augment de les famílies monoparentals
 - Augment de les famílies reconstituïdes

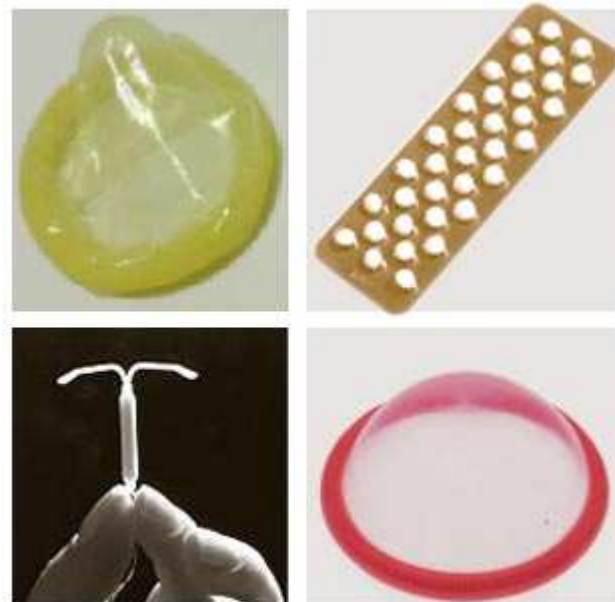
Taula 4. Evolució recent de l'Índex Sintètic de Fecunditat (1975-2006)

1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2006
2,80	2,21	1,64	1,36	1,17	1,23	1,34	1,38

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE: Moviments naturals de la població corresponents a cada any.

FACTORS QUE HAN CONTRIBUÏT AL DESCENS DE LA FECUNDITAT

- DISPONIBILITAT DE MÈTODES DE CONTRACEPCIÓ (ARGUMENT DISCUTIT)

FACTORS QUE HAN CONTRIBUÏT AL DESCENS DE LA FECUNDITAT

I FACTORS ECONÒMICS (CANVI DEL VALOR D'UN BÉ)

- Valor econòmic del temps de tenir fills
- Els fills no són vistos com a font de seguretat (no suposen ingressos per productivitat ni són una assegurança de vida en la vellesa)
- Costos d'oportunitat en societats amb alta participació de la dona en el mercat laboral

FACTORS QUE HAN CONTRIBUÏT AL DESCENS DE LA FECUNDITAT

I FACTORS SOCIOLÒGICS I CULTURALS (CANVIS EN EL ROL DE LA DONA)

- Desaparició de les diferències en l'accés a l'educació entre homes i dones a Europa occidental
- Augment de la incorporació de la dona al mercat laboral
 - Com més gran siga el salari de la dona s'incrementa el cost d'oportunitat de tenir fills. Atur
- Inestabilitat matrimonial
- Escassa implicació dels homes

FACTORS QUE HAN CONTRIBUÏT AL DESCENS DE LA FECUNDITAT

- INCONGRUÈNCIA INSTITUCIONAL EN ALGUNS PAÏSOS ENTRE INSTITUCIONS QUE AFAVOREIXEN LA IGUALTAT DE GÈNERE I ALTRES QUE LA IMPEDEIXEN
 - En països amb sistemes de benestar poc desenvolupats i "familistes"
 - Escasses facilitats per conciliar la vida laboral i familiar

AUGMENT DE L'ESPERANÇA DE VIDA EN NÀIXER

Taula 5

**Evolució de l'esperança de vida en nèixer de la població espanyola (1900-2006)
(per sexes)**

Anys	Homes	Dones	Diferència
1900	33,8	35,7	1,9
1910	40,9	42,5	1,6
1920	40,2	42,0	1,8
1930	48,3	51,6	3,3
1940	47,1	53,2	6,1
1950	59,8	64,3	4,5
1960	67,4	72,1	4,7
1970	69,5	75,0	5,5
1980	72,5	78,6	6,1
1990	73,4	80,5	7,1
2006	76,9	83,5	6,6

Font: Ruiz Callado, R. INE: Taules de mortalitat, anuaris estadístics d'Espanya.

FACTORS QUE HAN CONTRIBUÏT A L'AUGMENT DE L'ESPERANÇA DE VIDA

■ AVANÇOS EN MEDICINA I SALUT

- Eradicació de moltes malalties contagioses i infeccioses
- Avanços en el tractament de malalties degeneratives
- Millores nutricionals i de salut

■ FACTORS SOCIALS

- Riquesa relativa de les societats europees
- Reducció del nombre d'hores de treball al llarg de la vida

CONSEQUÈNCIES DE L'ENVELLIMENT I IMPLICACIONS EN ELS ESTATS DEL

- | Augment de la despesa sanitària
- | Augment de la despesa social destinada a pensions
- | Provisió de cures informals i formals
- | Els diversos governs han de fer front a les conseqüències de l'envelliment en tres àrees:
 - Polítiques sanitàries
 - Polítiques socials
 - Polítiques familiars
- | Tres línies d'actuació per pal·liar els efectes de l'envelliment:
 - Ocupació
 - Immigració
 - Naixements

FETS RELACIONATS AMB L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ	REPTES DAVANT DE L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ
1. Canvis en les pautes d'emmalaltir: la transició epidemiològica	. Programes de prevenció i promoció de la salut
2. Increment del risc de discapacitats, sobretot en els de més edat, que provoca aïllament i dependència	. Prevenció, reducció o retard de les discapacitats. . Diagnòstic precoç i tractament . Foment de la participació en cas de discapacitat
3. Noves necessitats a mesura que la població envelleix	. Provisió de cures formals (serveis socials i de salut) i suport als assistents informals
4. Feminització de l'envelliment	. Frenar la desigualtat de gènere . Fer front a les situacions de desavantatge de les dones
5. Discriminació per l'edat	. Garantir els drets dels més grans, la seva dignitat i independència . Protecció davant de l'exclusió i la pèrdua d'estatus . Fomentar la participació dels més grans en la societat
6. Costos econòmics d'una població envellida	. Assegurar condicions de vida adequades per als més grans . Reconèixer les habilitats i les experiències d'aquests . Utilitzar-les i transferir-les a altres generacions
<p style="text-align: center;">NECESSITAT D'UN NOU PARADIGMA</p> <ul style="list-style-type: none"> . Que elimine els estereotips negatius sobre la vellesa . Que considere els més grans a participants actius en una societat d'edats integrades . Que veja els més grans com a beneficiaris del desenvolupament . Tot això implica una perspectiva intergeneracional 	

Font: R. Ruiz Callado. Elaboració pròpia a partir de: Active Ageing. A Policy Framework, World Health Organization, Nations Unides, 2002.

TEMA 1. POBLACIÓ I SALUT

Raúl Ruiz Callado

Departament de Sociologia I
Universitat d'Alacant

